

וקנה בימי חייו חסידים מעבר לאוקיינוס, מי שהצהיר בגלוי על אהבתו לנשים ולגברים גם יחד, וכתב: "אני משמיע את צריחתי הברברית מעל גגות העולם", הפך למשוררה הלאומי של אמריקה. שיר מס' 52 הנועל את המחזור "שירת עצמי" והשיר "ירושתי" הם צוואתו הרוחנית לבאים אחריו.

אותו, עם קונו ועם עולמו, על מנת להפוך עלי עשב ל"ממחטת האל" ולכתוב שורות כמו: "אני מוצא מכתבים מאלוהים שנשמטו ברחוב, ואלוהים/ חתום על כולם, / ואני משאיר אותם במקומם, כי אדע, בכל אשר / אלך, / אחרים בעתם יבואו לעולמי עד." אך צחוק הגורל הוא שהמשורר שזכה לקיתונות של בוז בארצו שלו

הלוכד בכתובתו את הקבוצה שבזרימה וחושף את תהליכי ההתפתחות בטבע ובמין האנושי. ובכל זאת, ויטמן הוא משורר אמריקני מאוד, אולי האמריקני שבכולם. שורשיו נטועים בעולם החדש, בגלי ההגירה הגדולים של נרדפי אירופה, בהליכה החלוצית מערבה, בנופי המרחבים העצומים, במאבק בעבודות, במלחמת האזרחים. הוא היה ליברל ודמוקרט, אך במובן הדתי העמוק, האינדיווידואליסטי. האיש ששוטט בחזית במלחמת האזרחים, היה עד למחוזות זוועה, חבש ועודד את הפצועים (באותה תקופה כתב את שיריו הפחות מוערכים, שראשיתם פטריוטיזם מתלהם והמשכם התפכחות ריאליסטית בלבוש שירי קינה שנכתבו מתוך חמלה אנושית כנה), ידע גם לומר: "התנגד הרבה, ציית מעט".

וולט ויטמן (1892-1892) הקדים את דורו, אין ספק בכך. החוויה, ניסיון החיים הממשי, תופסים אצלו את מקומה המסורתי של הלמדנות, החספוס הופך לערך אסתטי. הוא הביא בשורה מהפכנית לפואטיקה. הילד הרע, המורד, העשב השוטה בפאתי המדשאה המטופחת של הספרות האמריקנית הפך לאבטיפוס של משוררים וסופרים באמריקה שאימצו אל חיקם את ויטמן ואת מסורת המרד האירופית. מול משוררי וסופרי האקדמיה צצו יוצרים כהנרי מילר, נורמן מיילר, תומס וולף, ג'וזף הלר, משוררי הווידוי, משוררי וסופרי דור ה"ביט" ורבים אחרים - כל אחד מהם המשיך בדרך את שושלת "הסבא הטוב של השירה האמריקנית".

את ויטמן זכיתי להכיר, בשנות העשרה שלי, הודות לתרגומו המופלא (גם אם הארכאי במקצת, בשל מגבלות השפה בשנות השלושים והארבעים) של שמעון הלקין המנוח, משורר בזכות עצמו, למי ששכח והשכיח, שעטיפת "עלי עשב" בלבוש עברי היתה מפעל חייו.

זכותו למדתי להתפעל מרוח החופש העזה המנשבת בשירים, מן הנימה הנובואית, מן הטוטאליות של אמירה חובקת עולם ואדם, מממדי היריעה השירית, מן החזון הרוחני הפנתאיסטי ומן ההנפשה עזת המבע, שבאמצעותה מקנה ויטמן לכל עצם רוח חיים משלו: ה"קטלוג", כפי שהוא מכונה, של הטבע והאדם, גופי העיר וגופי הכפר, החי, הדומם, הצומח והמכונה, הארצי והמיסטי, החוברים יחד למארג מופלא, רב עוצמה, של שלמות. ויטמן היה רחוק ממגלומניה, כפי שהביקורת הפשטנית נוטה לראותו. נהפוך הוא. על דרך הפרדוקס ניתן לומר שיש צורך בצניעות רבה בתחושה - הלכה למעשה - של "והייתם כהגבים" (כמאמר הפסוק), של היות חלק אינטגרלי, בלתי נפרד מן ההווה הגדולה, על מנת שהאני השר יהא חופף לקוסמוס עצמו. אלוהיו של ויטמן, גם אם הוא נותר בגדר חידה, לובש אצלו ישות ממשית בבני אדם, בטבע, ביקום, במחזוריות מעגלית של לידה ומוות. ולבסוף, דומה שאין בתולדות הספרות אח ורע למשורר אופטימי כל כך. צריך אדם להגיע למדרגה גבוהה של שלמות עם הסובב

וולט ויטמן

ירושתי

איש העסקים, הקניין האדיר
לאחר שנות שקידה סוקר תוצאות, מתכונן
לקראת פרישה -
מנחיל לבניו בתים ואדמות, מוריש נירות-ערך,
נכסים, קרנות לבית-ספר או לבית-חולים,
משאיר כסף לכמה חברים לקנות בו אותות הוקרה,
מזכרות של אבנים טובות וזהב.

ואני, סוקר את חיי, מסכם,
ואין לי דבר להוריש משנים עצלות,
לא בתים ולא אדמות, לא מחזות אבנים טובות או זהו
אבל כמה תזכורות מלחמה לכם, ולבאים אחריכם,
ומזכרות קטנות של מחנות-צבא וחילים, באהבה,
אני פורך יחד ומוריש בצרור שירים זה.

מתוך "שירת עצמי" - שיר מס' 52

הנץ המנמר חולף ביצף ומאשים אותי, הוא מתלונן
על פטפוטי והבטלה שלי.

גם אני איני מאלף כלל, גם אותי אי אפשר לתרגם,
אני משמיע את צריחתי הברברית מעל גגות העולם.

עננים מהירים בערב יום משתהים למעני
מטילים דמותי אחר כל השאר, מריקת כמותם,
על פני אפרי פרא מוצלים,
מפתים אותי אל אר ואפולולית.

אני נתק כמו אור, אני מנער תלתלי הלכנים מול שמש בורחת,
אני יוצק גופי מערבולות ומשיט אותו באניצי תחרה.

אני מצוה עצמי לעפר לצמח מן העשב שאהבתי,
אם תרצה בי שוב, חפש אותי תחת סליות מגפיה.

בקשי תדע מי אני או מה כונתי,
ובכל זאת, בריאות טובה אהיה לה,
אטהר ואחשל דמה.

אם אלי לא תגיע תחלה, אל יפל רוחה,
במקום אחד לא תמצא, חפש באחר,
אי-שם אתעכב ואחכה לה.

